

ГЛАС ИСТИНЕ.

Лист за црквене проповеди, хришћанску поуку,
духовну књижевност, животописе, старине и православне црквено-народне потребе.

Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Бр. 11.

У Новоме Саду 15. Јуна 1889.

Год. VI.

Б Е С Е Д А

блаженопокојног епископа **Никанора Грујића**, говорена о Видову-дне
15. јуна у Раваници.*)

Браћо! Данас сам отслужио први пут у светој обитељи овој свечану службу божју и данас сам осетио први пут, како је тешко, код данашње службе божије откинути се од земских мисли и осећања, и узвисити се умом и срцем к небу.

Дух се уздиже на молитвени крили к небеском источнику радости духовне; а спомен косовског Видовдана претегне срце к мутном потоку жалости земске.

У том подизању духа и падању срца чинило ми се, да не служим оцу небеском, већ да му се тужим: зашто не окрене благодатног лица свога и к нама; зашто не погледа милостивим оком и на нас; зашто не пружи деснице своје и нама!

А тим духом и дише; тим гласом и јавља се у истини свакој српској души и сваком српском срцу данашњи празник овај, који је и за нас, што смо се скупили овде, пун радости и жалости, пун утехе и туге, пун милине и суза.

Кад погледамо на овај сјајни ђивот, у ком почивају телесни остатци српског цара Лазара, и сетимо се над њи-

ма оног сјајног неба божјег, у ком благује данас вјерна и праведна душа његова: онда осећа и мора да осети и наша душа као да силазе у овом тренућу и на њу из небеске Раванице Лазареве светле зраке небеске радости, утехе и милине његове.

Али кад се опоменемо у том истом тренућу кнеза Лазара, кнежеве последње вечере, — кнежеве последње здравице, кнежевог последњег Видовдана, и изађу нам пред очи страшни споменици крвавог поља Косова. . . . о! ко ће онда да не осети, како му притискује Видовдан тешким теретом жалости, туге и плача ојађено срце његово!

Ко стоји данас у Раваници над ђивотом кнеза Лазара и осећа у души својој небеску радост душе кнежеве, а у срцу дубоке ране оне, које су нам остале од мученичког видовдана његова: том је много лакше потражити утехе у мирном и побожном ћутању, него ли говорити о оном, што му пролази овде кроз душу и кроз срце његово.

Не чекајте дакле, браћо, ни ви од

*) Данас када се навршује управо 500 година од како је о Видову-дне 15. јуна 1389. на Косову Пољу пропало српско царство и погинуо св. великомученик Кнез-Лазар, држимо, да је умесно, да на овом месту донесемо ову дивну беседу неумрлог митроносног песника и говорника Никанора. Нека и ово буде један прилог к прослави 500-годишњице косовске.

мене, да вам проповедам на овој народној светковини нашој.

Доста је, да вам кажем: „Браћо! Данас је наш Видовдан!“

А Видовдан је и сам по себи и сувише речита проповед, у којој нам се показују црне последице црних народних грехова, на жалост нашу ни до данас још између нас неискорењених! . . .

Јест! Видовдан је сам по себи и сувише јасна наука за све оне, којима не могу ни данас још да се одлепе од срца греси косовски, ако и благосиљају устима верност, а проклињу издајство.

А кад би се подигли и ови свети остатци кнежеви из ђивота свога; и они би нам рекли: „Децо! Данас је Видовдан! Исплачите се над родитељским и над својим косовским гресима!“ . . . То би била и њихова сва проповед и њихова сва наука.

Па ни ја не знам, браћо, шта би доликовало данас боље свима онима, који светкују спомен царског и народног мученика свога; јер док год нас успрате црни косовски греси, дотле се не можемо опростити ни црних последица њихових у животу свом.

Прошло је ето већ пуних пет векова, од како нас прате и назорице и узастошце горке беде грозног косовског Видовдана и огорчавају нам побожне народне мисли и света народна осећања; па ако се и о-свестила у тој дугој напасти многа занесена душа и покајало се много заблудело срце; нисмо ипак могли да дођемо за то цело време ни до чега, што би нам разблажило горчину мисли и осећања наших А зашто нисмо могли? . . . Зато, што нас прате уз беде наше и они греси, који су навукли на нас те горке беде наше!

Слепи певци и песници народни иду од светковине до светковине, па опевају уз гусле своје славну прошлост и оплакују изгубљену срећу народну, благосиљају верност узвишених Обилића и проклињу издајство подлих Бранковића; и ми их слушамо као гласнике славне прошлости своје с поносом народним, а као покајнике косовских мученика са жалошћу народном плачући с њима: за минулом славом и срећом својом; али, нити су могли они да испевају, нити смо могли ми с њима заједно да исплачемо од Бога или од сретнијег света оног мелема, под којим би одуминули болови жалости наше. А зашто нисмо могли? За то, што нас прате уз жалост нашу и они греси, који су нас увукли у ту црну жалост нашу!

Сви народни свештеници и богомољци припадали су и припадају скрушеним срцем к Богу, молили су и моле га силним, врућим, побожним и синовским молитвама, да спусти коју светлију и топлију зраку слободне утехе на тамну судбу нашу; . . . и глас толиких и таквих молитава није могао да се пробије кроз црне косовске облаке и да допре до онога светлог неба, с кога би могло обасјати сунце среће и славе помрачени живот наш. А зашто није могао? За то, што нас прате уз тамну судбу нашу и они греси, од којих је потамнела судба наша!

Чујете ли, браћо, како ни векови нису могли да раскују тешких окова, које су сковали греси народни за један дан, за један несретни Видовдан!

Видите ли, како се тешко наилази у оковима на расковник, од кога би попуцали и поспадали и сами ти тешки окови народни!

Осећате ли, како је тешко и мислити и говорити на Видовдан о не-

сретном Видовдану над Ћивотом видов-
данског мученика, светог и праведног
српског цара, Лазара!

Боже! Одузми нам грехе наше! . . .
Прослави нам Видовдан наш, . . да и
ми тебе прославимо!

ПРЕУСТРОЈСТВО БОГОСЛОВИЈЕ.

На свештеничком збору протопрес-
витерата кикиндског, приликом испо-
вести пала је између осталог и реч о
богословији и упућен је пододбору
предлог, да се поднесе представка са-
бору у погледу *преустројства богосло-
вије*, по коме би се богословија имала
поделити на двоје: на семинар и вишу
богословију. — У *семинару* би се по-
ред богословских и педагошке студије
училе, у који би се примали младићи,
који су четир разреда гимназије са
добрим успехом свршили. Ови богосло-
ви могу компетовати на мале и слабо
дотиране парохије, где би уједно и у-
читељску дужност обављали. Јер да-
нас страда и црква и школа; у малим
општинама нити може поп нити учи-
тељ живети. — У *вишу богословију*
улазиле би свршене матуритетлије. О-
ви би се припуштали на варошке и
боље парохије и примали би се за
дворске калуђере.“

Обзиром на то, што се код нас о
овом предмету врло мало говорило, још
мање писало, а скоро ништа радило,
вест о предлогу свештенства кикинд-
ског протопресвитерата обрадоваће сва-
ког пријатеља напретка народног. Па
и мој слабачак глас нека буде више
израз признања на заузимању и обо-
дрења за даљи рад на овој трњем об-
раслој стази народног нам живота, ка-
ко би се предмети ове врсте што ус-
пешније, сходније и савршеније доко-
нали. Јер данас заиста страда и црква
и школа. То види сваки, који очи и-
ма; то појми свако, ко мозга има.

Што се тиче самог *начина* изве-
дења предлога „о преустројству бого-
словије“, како га свештенство прото-

пресвитерата кикиндског кани сабору
поднети, тај стоји у свези са не малим
тешкоћама а и — манама.

Неимајући ни консултативна а
камо ли децисивна гласа у самом што-
ваном збору протопресвитерата кикинд-
ског, употребих, ево, новинарски раз-
говор као средство за учествовање у
саветовању о предмету, који изис-
кује колико свестраног разматрања,
толико и беспристрасног размишљања
и хладнокрвног суђења. Нека ми да-
кле не замери ни штовани госп. пред-
лагач а с њим и сам честити збор,
ако овај низ мисли не буде у свему
сугласан са *начином* изведења предлога
о преустројству богословије и нека
прими ову сиротињску моју лепту са
оном љубављу, са којом ја поздрављам
усталаштво честитог збора.

Да речем прво о тешкоћама и то
материјалним.

Шест разреда захтевају пре све-
га довољан број наставничких сила.
Имамо ли ми таквих за врсту завода
педагогико-теолошког? — Немамо. —
Но можемо имати. — До душе могли
бисмо имати. Али, пре но што се да-
мо варљивом надом повести, обазримо
се на прошлост и садашњост и раз-
мотримо, како се у богословији карло-
вачкој са професорима кубурило. Па
шта видимо? — Не само квантита-
тивну но и квалитативну *сталну* оску-
дицу. Међу тим требало би да је
пет редовних професора и један помо-
ћник; а да то узимамо, установљена
је једна *стална* стипендија за изобра-
жење професора богословије. Годишњи
трошак на богословију у смислу III.
одељка најв. рескрипта обзиром на §. §.

99., 101., 103., 108, и 109. дозвољив је округлим бројем до 12.000 фор., а данас нас стоје сва та парада неких близу 10.000 фор.

Рећи ће ко год: Е, па то је лепо; ту се *штеди*. — Није ово штедња; ово је штетни ципилук. Па кад се тај ципилук тера сад код овог непотпуног броја професора, малог броја стипендиста и незнатних осталих трошкова, — како би се тек упрепастили *позвани*, кад би им повисили годишњи прорачун на 20.000 фор?; а повисити би се морао на сваки начин. Истина, ово није бог зна каква огромна свота; народ српски принео је и већих жртава до сад, па му ипак нису кожу слеђа скинули; — али је истина, и то жалосна истина и то, да се у нас код просвете, а нарочито богословске, увек само скомрачило; *данный талант* више је закопан лежао, а онај део што је употребљен, често је неразумно употребљен. Па како је слаба нада, да ће скоро боље бити, то би експериментат педагогико-теолошког завода по мом дакако немеродавном мишљењу — био прилично *опасан*: ми би са већим трошком постигли мање, но што данас постизавамо. Сањати о каквом спојењу сомборске препарандије са карловачком богословијом, значило би тражити уништење два завода; а са оним недоношчетом, које би се из тога спојења имало родити, не би се ни толико подмиривале *потребе* у учитељству и свештенству, колико данас, те би црква и школа страдала у том случају као и данас, ако не још и већма.

Пођимо даље.

Педагогичко-теолошки завод не ће моћи из већине својих питомаца васпитати онаке раденике, како их честити збор замишља и жели. Пре свега зато, што ће их у „семинар“ ући многоброј, што 'но наши веле и кусих и речатих, који не ће бити у стању ни

једну службу како треба извршити, а камо ли две: свештеничку и учитељску. С друге стране: ми би за кратко време имали таквих кандидата толико, да их ни ухлебити не би могли не као свештенике него ни као учитеље на местима, која су нам на расположењу; а то за то, што такви кандидати немају квалификације, која се захтева како српским автономним уредбама, тако и државним законима о школи и учитељима. К томе би пришла и та невоља, да би нам се испразниле препарандије, јер ће мало њих ићи у препарандију па да буде вечити „уча“ са 2—300 фор. годишње плате, кад му може бити, да буде „поп“ ма и „на малој и слабо дотираној парохији,“ која носи најмање 700 фор. годишње. А, ако ова данашња протекциона система и даље устројаје, те и онда узвлада, ми би доживели и таквих прилика, да би који „семинарац“ — по оном правилу: „капица ми, капица ти“ — запремио место и које варошке парохије. У самој ствари ти „семинарци“ нити би били учитељи ни свештеници, и ако би они сами себи ласкали, да су и једно и друго, премда и једно и друго за *невољу*. — Друго. Као што би се у семинар могло свакојаким четвртошколаца увући, није искључена могућност, да би се у њему и по који таланат изгубио, а са привидних и уображених разлога, т. ј. предестинујући материјално сиромашније гимназисте за семинар, односно за мале и слабо дотиране парохије, изобразићемо га тек у полу, дочим је он способан био за потпуно изображење те да временом постане не само способан за „варошку парохију“ но и достојан највише постоје.

С обзиром на природу богословских предмета, ми ћемо своје питомце, које нам је ваљало појити *млеком*, наклањати *тврдом храном*, коју њихов сла-

бачки ум није у стању сварити. А не треба ни то из вида изгубити, да би свршен семинариста у својој 19 години имао право тражити, да се рукоположи. Како се ово слаже са црквеним канонима, па макар тај семинариста био најпосле какав *lumen mundi*?

Још и ово: „Многе наше мале и слабо дотиране парохије“ налазе се у повећим местима, у којима је туђ живаљ превладао. Така места нису вароши, и онај из „више богословије“ нашао би се увређен, кад би га консисторија на таку парохију послала. Међу тим, кад би консисторија у тима — погледом на српски елемент малим парохијама — наместила каквог „семинарца“, којем је само до оне коре хлеба стало, изложила би кроз таког свог изасланика руглу и само православље и свој углед, који са познатих узрока већ данас није на својој правој висини.

А шта би била она *виша* богословија? — Од прилике оно, што је данашња карловачка. Каква је пак та данашња карловачка, ја сам на другом месту већ споменуо. („Гл. Истине“ 1888.) Па зар и та може бити идеал, зар се још и таква крпарија може у деветнаестом веку узимати у обзир да послужи као модел при тако важном послу, као што је преустројство?

Најпосле запитајмо се: На што преустројство и то из темеља, радикално? Оправдана тежња за преустројством може се породити тек након извршења прописа, који већ постоје. А јесу ли наше автономне власти до данас ма и једаред извршиле наређења III. одељка најв. кр. рескрипта од 1868., који говори о устројству богословије? — Ни најпрепреденији правнички софиста не би могао ни устврдити а камо ли фактима доказати, да јесу. Е, дакле: *Ми нисмо још ни уживали, или боље*

рећи: нисмо још ни покушали како ваља уживати благодети закона о устројству богословије у смислу цитираног одељка најв. кр. рескрипта; а овамо тражимо већ преустројство тога закона! Није ли ово тражити преко хлеба, који имамо, погачу, које немамо?

Корак, који би био оправдан у овом предмету, па да не страда ни црква ни школа, као што је до сад страдала а и данас страда, јесте: *тражити сходним путем извршење постојећих прописа а искати разјашњења, за што се до сада ти прописи као норме нису вршили.* Покушајмо пре свега уживати и то *pleno haustu* оно, што имамо; па тек кад се *осведочимо* о ком недостатку, исправимо га и допунимо како ваља, а *не рушимо оне красне зграде, у коју нисмо тако рећи ни завирили!*

Допуна пак, која би се могла у устројству богословије учинити, *не рушећи јој већ утврђеног темеља*, била би та, да се у њу уведе онај распоред у предметима, какав је по једном одличном знаоцу стручњаку још пре отварања „нове богословије“ предложен патријарху Ивачковићу. (Сион. Београд 1875. год.) Да, отресимо од праха оно златно писмо и проучимо га темељно, окористимо се њим сад, кад не хтедоше или не знадоше користити се њим наши претходници.

Кад идемо, корачајмо напред, а никако натраг. Привремени неуспех, којем знамо узроке, нека нас ни мало не плаши. Истребимо трње и коров с њива наших, па ће без сваке сумње боље родити, него док упарложене беху.

Напред, дакле!

Спасов-дан 1889.

Ј. Даниловац.

О КОРИНТСКИМ ПОСЛАНИЦАМА.

(Наставак.)

Ст. 5. Ако ли је ко мене раз-
жалио. Апостол не именује ни оног
који је кога ожалостио, ни онга који
је ожалостио, да не огорчи покајни-
ка и да покаже, да је он и сам грех
његов заборавио. Но отъ части, да
не отягчу всѣхъ васъ. Мисаости-
ха јаснија ће бити из руског превода:
частію (чтобъ не сказати много) и
всѣхъ васъ. Грчки *ἐπιβαρὼ πάντας
υμᾶς*. Издање Ресерта и Вулгата изо-
стављају запету; али онда мисао апо-
стола остаје недовршена.

Ст. 7. да такви не пад-
не како у превелику жалост.
Жалост је назвао очајање и коначно
одпадне од вере (Теодорит).

Ст. 10. Емуже аще что да-
руете, и азъ. Помиловање је назвао
опрштајем напоменути тиме, да у цр-
кви све по благодати бива. Даровахъ
васъ ради. Реч ова дала је повода
бл. Теодориту да мисли, да су Корин-
ћани преко Тимотија и Тита молили
апостола за родоскврника. О лицѣ
Исусѣ Христѣ. Као што је апо-
стол приликом искључења заповедио
да се исто изврши у име И. Хр. (I.
Кор. 5, 4.) тако исто у име И. Хр.
налаже, да га у заједницу натраг приме.

Ст. 11. Да не обидими бу-
демъ ѿ сатаны. Сатана се и онда
радује, кад може кога на грех да на-
веде, и онда кад је грешник за грех
кажњен. Ако пак грешник падне у
очајање, то га сатана може са свим од
вере одвратити, а то би штета била
по цркву. Не неразумљива емъ бо
у мишленіи єго. То јест, ми знамо
да се ђаво свачим користи, само да
шкоди цркви, како сувишним пониже-
њем тако и трајном строгошћу. (Зла-
тоуст, Теофилакт.)

3. Брига и радост Апостола.
(2, 12—17.)

Да виде Коринћани, како се инте-
ресује за цркву коринтску, казује им,
да се је јако забринуо кад није у Тро-
јади Тита застао, којег је он њима
послао. Не узимајући у обзир то, што
је у Тројади доста широко поље било
за његову проповед, није душевно спо-
којан био, док није у Македонију оти-
шао, да се с Титом састане (2, 12—13).
Апостол хвали Бога, што је проповед
о Христу и у Македонији успешно
распрострta као мирис, у осталом са-
мо за неке, што по уверењу Апосто-
ла зависи од тога, што он проповеда
реч божју искрено као од Бога пред
Богом без сваке измене (12—17).

Ст. 13. изыдохъ у Ма-
кедонію. Апостол је дошао у Троја-
ду да проповеда (Дел. 20, 1.); овде
је чекао на Тита да дође из Корин-
та у жељи, да дозна, какав је утисак
његова посланица на Коринћане учи-
нила, па пошто га не мога дочекати,
то Паво душевно узнемирен остави
Азију и пређе у Македонију.

Одлазак из Тројаде, где двери ши-
ром отворене бежу за проповед, не
треба тако тумачити, као да Апостол
није могао успешно делати без својих
сатрудника Тита и Тимотија и др.,
него ваља приписати нестрпељивој же-
љи апостола да дозна о успеху сво-
је посланице, отправљене у Коринт.

Ст. 14. И воню разума
єгѡ, *τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως*. Познање
о И. Хр., распрострањено проповеђу о
Њему, упоређује се са уљем за свето
помазање. Овај је начин узео из ста-
рог завета, где су св. уљем помазива-
ли шаторе од састанка и ковчег од
сведочанства (Исх. 30, 26—30) и та-
кво је помазивање морало распростр-

ти пријатан мирис по целој скинији. у Н. Завету И. Хр. који је помазан духом светим паче учесника својих, распростире мирис познања по целој цркви.

Ст. 15. Я кѡ Христово благоуханіе есмь, *εὐωδία*. И свети сасуди и служитељи скиније распростираше пријатан мирис. Тако и у Н. Зав. Апостоли, сасуди најмирисавијег уља, — познања Христовог проповедници напуњени су најпријатнијег мириса од уља, које ношаху, или као што жртвене животиње, које се на жртву Богу принашаху као жива и најсветија жртва, Апостоли, који страдаху и за проповед Христову умираху, издају мирис пријатан и угодан Господу. Въ спасаемыхъ и погибающихъ, међу онима, који се спасавају и који гину.

Ст. 16. . . . И кѡ симъ кто доволенъ? Наука Христова тако је узвишена, тако непојмљива за човека, да ју нико без божије помоћи не може проповедати. Зато се, како проповедници, тако и слушаоци испомажу Богом.

Ст. 17. . . . нечисто проповедајући слово Божіе, *κατελεύοντες* — *πληροκοιντες*. Врло лепо тумачи бл. Теодорит ову мисао апостолу. Противници тргују речју божјом, називајући је причом, придевајући своје сопствене мисли благодати, као они што мешају чисто вино с водом (Ср. I. Тим. 6, 5; Тит. 1, 11.), изопачују целе куће учећи оно што не треба.

ДРУГИ ДЕО.

У овом делу, говори Апостол о разлици Старог и Н. Завета, описује службу своју за Христа, даје утехе у страдањима ради лакшег постигнућа небесног тела; саветује, да се искорени све што је грешно из живота; захваљује се Коринћанима што слу-

шаху посланицу његову и теши се што су добродјетелни.

Преимућства Н. Завета и служба му. (3 и 4, 1—6.)

Колико су Апостола обрадовали успеси његове проповеди, толико су му жалости нанели лажни учитељи њиховим учењем, који ослањајући се на препоручна писма оних цркава, где успешно посејати семе раздора и своје лажно учење, трудише се задобити себи присталица и међу ученицима св. Ап. Павла, и истинитом учењу Ап. Павла додаваху своје измишљотине, које се дотицаху управ важности оног учења, које је Апостол опровргавао, о прекој потреби закона Мојсијева. Нападајући на владање противника, говори Апостол, да он ради одржања авторитета свога међу Коринћанима не треба никаквих одобравајућих писама, јер су сами Коринћани за њега такво писмо. (3, 1—3.) Уверен је, да је Богом дана служба његова, а није човечија, и да је она у толико боља од старозаветне службе, у колико је дух већи од букве. И ако је служење Мојсијеву закону било тако славно, да Израилћани нису могли гледати на отворено лице свога законодавца, то већу славу заслужује служба благодети (4—11). Вео, којег је Мојсије на лице мећао, беше Јеврејима символ онога, да они и данас при читању закона не скидају вео из предрасуде својега ума и жестине срца. (12—15.) Вео ће се тај скинути кад се Христу обрати, јер је Господ дух, а где је дух тамо је и слободе, за то хришћани откривеним лицем гледају на славу божју, постајући и сами тиме славни (16—18). Зато Апостол и нема нужде да употреби хитрину и нејасност у проповедању, да је тиме прослави. Само они не виде ту славу, које је ђаво ослепио; али је у истини има, јер Апостоли проповедаху о Христу, о

сјајности славе Бога невидивог, и она је просветила Апостоле у толико, да су могли њоме друге просветити (4, 1—6).

Глава 3, ст. 3. и 4. Посланије бо наше вы есте. Вера и добродјетель Коринћана могле су служити јасним доказом онога, чему је и како учио Апостол, беху препорука не само за саме Коринћане, него и за њиховог учитеља (= 1, 14.). Па, пошто су Апостоли проповедали о Христу, и вера хришћана се оснивала на Христу и верни растише и крепише се у вери благодаћу духа св., то их даље Апостол назива посланицом Христовом, која је написана духом Бога живог, т. ј. (продужујући савјешће Апостола) посланицу је сам Христос диктовао, не мастилом него духом светим, не на каменим даскама него на месним даскама срца.

Ст. 5. Не яко доволни есмы ѿ себе помислити что, яко ѿ себе. Односећи на проповед Апостола, речи ове служе као знак скромности његове о својој неспособности да је кадар сам што по себи учинити, и уједно лепшим изразом онога, да он не проповеда реч човечију него заиста реч божју. Изразом овим труди се Апостол да убеди хришћанина

да је све што је добро учинио, учинио божјом силом.

Ст. 6. служители быти нову завѣту, не, писмене но духу. Стари се Завет назива писмом, (*γράμμα*) буквом: а) што му за основ служи закон на скрижали нацртан, дакле мртва неизмена буква; б) што више ништа не тражи, осим буквалног испуњења записаног у закону. — Нови Завет на против назива се духом (*πνεῦμα*): а) што се првочетно оснива на саопштењу духа св. крштењоме (Јевр. 10, 29); б) што не тражи буквалног, него унутарњег или духовног појимања и испуњења закона. (Рим. 2, 29.) Појмљиво је, да је тако древно појимање закона водило животу а не смрти, као буква Старог Завета. Духъ животворитъ, што се верни при испуњењу закона руководи, испомаже духом светим т. ј. божјим, а не самим собом, што стојећи тврдо на духовном начелу, на љубави к Богу и ближњем, управља их тако да раде како неће пасти моћи нигда. Јер слово убија, што је и најмање неиспуњење закона тражило да се казни; а међу тим није давало човеку унутарње снаге, да га испуни и није примером указивало да му подражава.

(Наставиће се.)

ЖЕНСКО ВАСПИТАЊЕ.

(Одломак из превода „Часови за побожна размишљавања“.)

Богу хтеде с'—; и, што с' „ништа“ зваше
Појави се, и постаде видно! —

Милијони запалише с' сунца,
Земља поста невеста тог неба,
Јер цветова безброј њених цваше, —
Те гомиле по свету пођоше
Живих душа све пар и пар скупа.

Само човек самохран стајаше
У храбрости, снази, достојанству,
Ал без сваке, за све то, радости;

Јер немаше никог, да га љуби
А без љубве терет је и живот.

Ал Бог после и њем' жену створи
И нареди да ј', ко себе воли,
И снага се у њему распали.
И док жену дражи осипаху,
Врлине се међ' људма буђаху
И створење беше довршено! —

(Прич. Сол. 31, 30, 31.)

Ни у једном се времену није толико о васпитању младежи говорило, писало и учило, колико у нашем времену. Са свију се страна чују гласови о подизању нових васпитних завода и побољшању школа. И ова похвална ревност, која се је сад пробудила, нема за своју цел само облагорођење мушке, него и женске младежи.

Са усавршењем наставе и облагорођењем запта држи се, да ће се и бољи подмладак подигнути, него што је то до сад случај био.

А на ово озбиљније размишљавање како да се васпитање младежи што боље удеси, побудили су се човекољубиви и мудри мужеви ово због тог, што много штошта у досадањем начину наставе, особито дечака и младиха, не достајаше, ово, што много штошта биваше, што сасвим излишно беше, ово пак, што се са децом супрот цели васпитања поступаше.

Ал, као што је свуда случај, тако се је и овде сад догађало, да су многи у жару своје одушевљености доброј ствари, с тиме, што су у том претеривали, више шкодили него користили, а други су опет, пошто ни сами у том довољно спреме не имађаху, са својим будаластим угледањем на туђе ствари штету доносили, дочим су неки опет с тим, што су све једнако ново к новом придодавали да би и с тим пред светом светлили, множину маленкости измишљавали или и оно, што је боље било, са старог збацили, а само због тог, што није било по новој мисли. Али је и свако човечанско подузеће у свом почетку несавршено; и, сва је утеха још у том, што ће оно, што је зло, само по себи пропасти морати, као што ће и све што је добро, све донде трајати, докле год добро буде било. А зло је све, што се са током и законима природе не слаже, као што је и добро сасвим природно.

Напредовање народа у искуствима, произналасцима и многоврским уметностима учинише преко нужним, да се јавно изображење младежи тако поправи, да не би ни простор времена детињства преузан био, да се све оно, што је знања достојно и по грађански живот корисно, научи и набави, а ни најраздраживије и најбезбрижније доба детињства, које је првобитно развоју телесних снага наменито, под напорима и муком живота огорчило.

Али та изведбана снага, разноврсност способности и богатство разноликих знања и умења, без којих нико у данашњим данима, па ма какав положај у грађанском друштву заузимао, бити не сме: нису тако и женскињу нужна. Јер и ако се данас од сваког човека много више, него што је то кадгод случај био, тражи, пошто је и област свију вештина, заната, пословања, трговина, умења и других потреба проширена: ипак женскиње и дан данас не односи се ни према свету, ни према животу друкчије, него онако, као што се је и до данас односило. Обим и начин женске делатности, које је сама природа вечним својим законима омеђашила, нити се је проширио нити сузио, осим ако би и женскиње хтело да преко свог својственог му опредељења и достојанства прекорачи и на пут човечије делатности пређе.

Па и преко свег тога држало се, да се мора и образованост женскиња и настава и за тај спол усавршити. Па и та је тежња похвална била и остаће као таква, докле се год буду и образованост и настава само на оно ограничавали, што у природном опредељењу жене и лежи. А позив је жене, да љубећа супруга, весела сапутница живота, брижљива домаћица и прва неговатељка детињства буде.

Међу тим се је и ту по доброхотној ревности много пута предалеко

ишло, те се је у место природности хтела нека вештина и извештачивање да постави, услед чега су се властити, само за женске васпитни заводи подизали и који само за такве девојке добротворне биваху, које не могаху и на другом ком месту васпитање наћи, па би се без тог управ запустиле или и развратиле.

Али је већ и сам појам по себи о јавном заводу за женско васпитање у противусловљу са најбољим женским васпитањем.

Будући је делокруг мушкарца на пољу у свету, у гурању и турању, у тишми светској и људских сталежа. А тамо ваља да му је и школа. А будућа је позорница женске величине

домаћи, породични живот. И то је школа за девојку.

Но живот је у породици сасвим друкчији, него онај у васпитним заводима. Тамо је од Бога мудро наређена свеза старих и младих, стараца и деце обојег пола; тамо се разноликост мишљења и душевне расположености, дужности и природне правце разноликог доба наћи могу; тамо учи девојка да добре стране и махне у домоводству као и задружног живота позна; тамо се учи да старије слуша, млађе упућује; да је другарица својих вршњакиња и подчињенима да заповеда. И за то је кућевни живот у кругу браће и сестара и родитеља, малих и великих, права школа за девојку. (Наставиће се.)

ТУМАЧЕЊЕ ПСАЛАМА.

Од Милутина Думића, испитаног професора за св. писмо и јеврејски језик. (Свршетак.)

19. Воскресни Господи, да не крѣпитса человекъ,*) да сѣдѣтса ѡзыцы предъ тобою. У неким стародревним псалтирима: да не овлада, да се не преузнесе, не погорди човек т. ј. да не вређа јачи слабога, горди смернога, да се не хвали својим делима. Пророк моли, говори св. Атанасије, да засија јединородни нама, који смо на земљи, да не би високомудри сатана, којег Давид у овом псалму назива човеком, нос тако високо дизао т. ј. гордио се. Под човеком неки (Августин) разуму антихриста; бл. Теодорит оне, који су гонили, мучили проповеднике еванђеља. Са јеврејског: „Устани Господе, да се не осили човек и да приме народи суд пред тобом“.

20. Постави Господи законополо-

*) Человекъ на јеврејском: enosh — слабо смртно створење. Воскресни т. ј. одмасти, казни неправедне, да покажеш, да је човек ништав.

жителѣ надъ нами, да разѣмѣютъ ѡзыцы ѡкъ человекъ сѣтъ. Ко би други био законодавац, вели св. Атанасије, него онај, који је установио нови завет. Бл. Теодорит разуме такођер под законодавцем владику Христа, јер после Мојсија не беше другог законодавца. Пошто безбожници и неверници, заборавив на Бога, живе по злој својој природи, без страха да ће кажњени бити, јер су изгубили достојанство човечје природе, посташе неразумна стока, то пророк моли Господа, нека даде закон безбожницима, да и они познаду, кад не буду живели као стока, да су људи. Бл. Теодорит: „Почем народи раде самоуправно, не желећи давати рачуна, то устани ти Господе, да се и они казне“ т. ј. да и за њих буде казни у место наговора, јер су многи заборавили на своју природу, обезумили се и не познају ни сами себе. Са јеврејског: „Пусти Го-

споде, страх*) на њих, нека познаду народи да су људи.“

21. Не почињу Јевреји без узрока од овог стиха до краја 10. псалам, јер је садржај првих стихова (до 21.) са свим различан од последњих. У првима се изражава победа над непријатељима, а у последњима молитва угњетеног невољама. Једни тумачи (н. пр. Калмет) односе к плену вавиланском, оци пак цркви хришћанској, гоњеној од непријатеља. Вскрџу Господи ѿстоа далече, презираеш во благовременіихъ**) въ скорбехъ т. ј. зашто не слушаши наше молитве Господе, као да далеко од нас стојиш, презиреш нас баш у оно доба, када нам је најнужнија помоћ твоја (то означава благовременіи) у највећој невољи и напасти? Пророк говори за увређене, просећи и молећи Бога а никако на корећи га. (Златоуст.)

22. Внегда гордѣтиса нечестивомѣ, возгараѣтсѣ ницій; увазѣютъ въ совѣтѣхъ, ѡже помышляютъ. Са јеврејског: „Са охолости безбожникове мучи се убоги“ т. ј. када се безбожник уздиже над убогим, вређа га, угњетава, пада убоги, угњетени гори огњем у пламену искушења, усплашти негодовањем, душевном несрећом. Гордост лукавога, говори апостол, распали бедан народ твој. Увређени, говори бл. Теодорит, као да га ватра пали, труне, вене од малодушности гледајући како се горде они, који друге вређају. И врло је згодно употребио пророк реч возгараѣтсѣ о онима, који се малодушности одају, јер се упоређују са жарким огњем, и као неки дим из уста им излази уздах. Пророк говори, да ће од

малодушности штета произаћи, јер их руководе рђаве помисли, а сумњају се у твој промисао. То дакле значе речи: увазѣютъ во совѣтѣхъ, ѡже помышляютъ. Мало друкчије јеврејски текст и други тумачи разјашњују последње речи. Са јеврејског: Хватају се (убоги) преваром, коју измишљају (безбожници) т. ј. убоги, угњетени од гордых, падају у замку, коју су им безбожници измислили.

23. Иѡв хвалимъ естъ грѣшныи въ похотехъ дѣши своеа, и ѡбидѣи благословимъ естъ. Узрок зашто се горде безбожници, у томе је, што их за своје жеље, заседе, безакоња, ласкавци хвале, и тиме се питају и снаже. (Бл. Теодорит и Златоуст.) Пошто безбожници остају некажњени, говори св. Атанасије, то неки неразумни одобравају њихов начин живота. У руском преводу са јеврејског: „јер се безбожник дичи жељом душе своје, грабљивца похваљује“.)

24. Раздражи Господа грѣшныи: по множествѣ гнѣва своего не възыщѣтъ: нѣсть Бога предъ нимъ; т. ј. грешник раздражује Бога: 1.) због множине гњева својега или као што преводи Акила: „по величини својој“ т. ј. по гордости или великој злоби и покварености; по св. Атанасију за то, што сабира у себе множину гњева; — 2.) тиме, што за себе говори: не види Бог, неће казнити, и 3.) тиме, што нѣсть Бога предъ нимъ, живи без Бога, не мисли о Њему. По множествѣ гнѣва своего. Овде, говори бл. Теодорит, ваља ставити знак за разликовање и онда додати: не възыщѣтъ у овом значењу: раздражи Господа, говорећи не възыщѣтъ. Занесен лудилом и беснилом, као да га нико не надзирава, срља у свако безакоње не

*) Страх (у место законодавца) тако преводи јеврејску реч: „тора“ бл. Јероним и др.; ако се чита чрез сегољ, то значи: doctorem — учитеља. Симах је превео: закон; Акила: timorem; Теодорит: metum; LXX. νομοθέτην — законодавца.

**) Речи: во благовременіихъ у јеврејском тексту нема.

*) Бл. Јероним преводи: Laudavit impius desiderium animae suae, avarus, applaudens sibi, blasphemavit Dominum. Са јеврејског пак преводи различно. Vulgata: Quoniam laudatus peccator desideriis animae suae et iniquus benedicitur.

мислећи да ће судија позвати га на одговор за оно што је учинио. — У преводу са јеврејског: „Безбожник у обести својој не мари за Господа. Он не види. Нема Бога у мислима његовим“.

25. **Ћсквернајутса пѣтїе егѡ на всако время.** Ко без Бога живи, тога је цео век порочан, мисли, жеље и дела су му нечиста. (Лев. 12, 2.) **Ѓемлютса сѣдѡѡ твоѡ ѡ лица егѡ.** **Ѓѣдѡѡ,** судови или опредељења и заповеди божје. Са свим је пренебрегао закон твој, цело време проводи у безакоњу. (Бл. Теодорит.) Безбожник неће да зна да си ти праведан судија. (Св. Атанасије.) **Всѣми враги своими ѡбладаетѡ,** дави све који му се противе гордошћу и презрењем својим. Симах прдводи: Презире све своје непријатеље. Св. Атанасије односи то к ђаволу, који влада над сваким праведником посредством искушења. Са јеврејског: „Свагда су путеви његови криви; за судове твоје не зна; на непријатеље своје гледа с презрењем“.

26. **Не подвижѣса ѡ рода вѣзъ родѡ вѣзъ зла.** Јасније, говори бл. Теодорит, превео је Симах: Нигда нећу са правог пута сврнути, нећу трпети зло. Тако је дрзак (безбожник) и мисли, да га нико неће на зло навести, а овамо се дави у греху. Св. Атанасије овако разјашњује: Нећу пасти у заблуду, нигда нећу сврнути са правог пута, јер не могу трпети никакво зло. Са јеврејског: „У срцу своме вели: нећу посрнути, зло неће доћи нигда“.

27. **Егѡже клѡтѡѡ уста егѡ полна сѣтѡѡ, и горести и лсти.** Уста су безбожникова пуна проклетства, чемера, преваре. **Подѡ ѡзыкомѡ егѡ трѣдѡ*** и волѣзнь. Са јеврејског: „Уста су му пуна неваљалих речи, преваре и увреде, под језиком му мука и поги-

*) Трѣдѡ, κόπος — удар, изнурење; б о лѣзнь, πόνος — труд.

бао“. Т. ј. језик безбожников произноси само проклетство ближњем, не престано огорчења и жалости проузрокује, јер је под језиком безбожника, у поквареној и злој души постојана жеља, да ближње узнемирује и непријатности проузрокује. По бл. Теодориту безбожник прави заседе, брз је на зло, целога живота мисли како би сиротињи шкодио, бедне лови, да их у своју замку лакше увуче.

28. **Присѣдитѡ вѣ ловителствѣ*)** сѣзъ богатѡѡми вѣ тайныхъ еже убити неповиннаго. Безбожник као разбојник какав седи у заседи у потаји, како би сигурније невиног погубити могао, заседава у скупштини и зборовима, плете мрежу и замку за невинне. (Св. Ат. и бл. Теодорит.) Са јеврејског: „Седи у заседи иза куће у потаји и убија правога, очи његове вребају убогога.“ — Звера тамо амо као лав какав тражећи добити, тако и безбожник дан и ноћ премишља о средствима за пљачку и кајишарство. (Бл. Теодорит.)

29. **Ловитѡ вѣ тайнѣ ѡкѡ лѣвѡ во ѡградѣ своѣѡѡ и т. д.** Овде је узето употребљење од лава, који тражећи лова сакрива се, прилеже, вреба, а за тим у један мах скочи, зграби своју жртву, унесе је у своју пећину и поједе. Исто тако и безбожник поступа, када хоће правога да погуби. Са јеврејског: „Седи у потаји као лав у пећини; седи у заседи да ухвати убогог, хвата убогог увукавши га у мрежу своју“.

30. **Вѣ сѣти своѣѡѡ смиритѡ егѡ** т. ј. безбожник презире убогог увукавши га у мрежу своју, али одмах за тим безбожник се сам приклони и падне т. ј. понизи се, падне и погине. И кад буде безбожник победу славио над свима, ни онда се неће из чељу-

**) Ловителство, ἐνέδρα — заседа, хитрост. Ловитѡ, ἐνεδρεύει, седи у заседи, стр. 29. — Речи: сѣзъ богатѡѡми, нема у јеврејском тексту.

сти смрти истрћи, него ће као и други у гроб. (Бл. Теодорит.) У јеврејском продужује се упоређење са лавом, који се притаји, прилегне и убоги падају у нокте његове.

31. Рече во въ сердцѣ своемъ: забвѣ Богъ, ѿврати лице свое, да не видитъ до конца. Узрок, зашто безбожници тако љуто гоне убоге, то је, што држе бар у срцу своме т. ј. што себе уверавају, да Бог њихова злочинства не види, не казни. По св. Ат. овако говори нечастиви, да нас заведе.

32. Воскресни Господи Боже мой, да вознесетсѣ рѣка твоѧ т. ј. да казниш безбожнике. Дигни руку твоју и научи их, да промишљају о увређенима и пробудив се покажи, да казна, што си на њих послао, надмаша њихове (безбожничке) замисли. (Св. Атанасије.)

33. Рече во въ сердцѣ своемъ: не възвѣстѣ т. ј. ево узрока зашто безбожници гњеве Бога — за то, што говоре, да не види, не стара се и не казни. То је узрок, говори св. Атанасије, за што се безбожник високо цени и пада.

34. Видиши, ѧкѡ ты болѣзнь и ѧрость смотраеши, да преданъ вѣдетъ въ рѣцѣ твоѧ: тебѣ ѡставленъ естъ нищій, сирѣ ты вѣди помощникъ. Симах је превео: Видиш, јер презиреш муку и гњев. Знаш што видиш, и презиреш безакоња безбожника и достојно их казниш. Бл. Теодорит: Ти тачно знаш болест њихову (бедних и увређених) и јарост, увреду и гњев људи. Св. Атанасије: Ти Господе сам видиш жалост и бол убогих, за то нека предан буде безбожник у руке твога правосуђа. По Златоусту: Ти видиш па нећеш да казниш безбожнике, него чекаш да се покају, и ако се они упорнима покажу, онда их казниш. — Са јеврејског: „Ти видиш, јер гледаш увреде и муке и пишеш их на руци.

Теби предаје себе убоги, сиротих си помоћник“.

35. Възвѣстѣ грѣхъ егѡ и не ѡбращѣтсѣ*) т. ј. вечног блаженства ради. Симах је превео: да се тражи безбожност његова, да се сам не обрати (безбожник) јер чим буде истраживана јавна безбожност, безбожник ће пропасти. (Бл. Теодорит.) Цела реченица — вели св. Атанасије — има овај смисао: ако будеш тражио греха нечастивог, то га не ћеш наћи, јер нечастиви од греха не умире. Ако ли се тражи грех безбожника, пашће суду божију: то безбожник не може предупредити, он ће погинути, сакриваће се сигурно кад му буду дела његова истраживали. Осудиће се за грех и због греха ће погинути, говори бл. Августин. — Са јеврејског: Сатри мишицу безбожноме и зломе, да се тражи и не нађе безбожност његова.

36. Погивнете ѧзыцы ѡ земли егѡ. Земља је божја царство божје т. ј. безбожници неће видети царства божја на земљи, неће уживати обећања оца небесног; или: јер ће бити вргнути у огањ вечни. (Св. Ат.) Са јеврејског: „Нестаће незнабожаца са земље његове.“

37. ѹготованію**) сердца ихъ кнѧтъ ѹхо твое. Ти Господе знаш шта жели сиротиња и каква јој је намера. (Бл. Теод.) Приправним срцем, говори бл. Атанасије, назива се обећање неко — духовни подвизи са вољом божјом сагласиће се. Са јеврејског: „Господе, ти чујеш жеље смерних, укрепи срце њихово, отвори ухо твоје“.

38. Да не приложитъ къ томѡ величатсѣ чловѣкъ на земли. Кад буду кажњени они, који безбожно живе и

*) Judicatur et de peccato suo et ipse perebit per peccatum suum. Августин. У Калмета Теодоца он преводи: да се тражи безбожност његова, да се не обрати он сам. У Златоуста.

**) Уготованію, ἐτοιμασίαν — иа, управо готовост. Акила преводи: Намеру срца њихова чуло је ухо твоје. У Златоуста.

незаконо, онда ће велика корист бити отуда за друге људе, јер гледећи на њих неће тако што смети радити. (Бл.

Теодорит.) Са јеврејског: „Да даш суд сиротињи и невољнику, да престану гонити човека са земље“.

Химна и опроштајница за петстогодишњицу косовску.

О Видову-дне 15. (27.) јуна о. г. навршује се 500 година, од како је на пољу Косову погинуо српски цар Лазар и пропало српско царство. Тај дан је свечано прослављен у целом Српству, но главно славље било је у *Крушевцу*, у краљевини Србији, и у манастиру *Раваници* у Срему, где почивају св. мошти Лазареве. Ми смо већ споменули, та је за видов-данску прославу написао г. *Ђура Сврајић*, парох пиршки, *химну*, а *Ненад* из Сплета *опроштајницу*. Обе те песме компоновао је *Гвидо Хавласа*, управитељ војничке гласбе у Херман-Мештецу (у Чешкој). Те песме саопштавамо нашим читаоцима. Оне гласе :

І. Х И М Н А.

1.

Боже силни наших прадедова,
Штите свети српских соколова,
Благослови са престола свога,
Збор свечани народа српскога,
Око гроба цара-мученика
А у помен храбрих осветника —
Да достојно Србадија жива
Мртвој браћи прелива кољива!
Кад не могу — еј жалости!
Кам' их данас жеље зову —
Да прелију свете кости
Мученика на Косову. . . .

2.

Ој Косово, тужна наша славо,
Сунце српско где зађе криво —
Та данас је од тог доба клета
Пет стотина препаћених лета,
Пет векова оплакује зала
Тужна јека од српских гусала!
Боже правде — после мука тешки
Српски народ погледај витешки —

И закрили сиротана,
Боже силни, правдо света,
Доста беше тешких дана —
По тисућу горких лета.

3.

Свете сенке из времена стара,
Дична војско српског цар-Лазара,
Погледајте данас са висине,
Како Срби дичан помен чине,
Дичан помен — јер вам сачуваше
Оне свете аманете ваше:
Свету веру и народност своју,
А за које падосте у боју.
Не клонуше под тужњавом,
Под оковом, под синциром,
Крепише се старом славом
Часним крстом и путиром.

ІІ. О П Р О Ш Т А Ј

од видов-данске петстогодишњице.

1.

Збогом брате, збогом селе,
Српске мајке, чеда мила;
Часак стиг'о да се деле,
Српчад што се окупила!

2.

Ви, о сени преблажене,
Поврх Српства што лебдите,
Покрај раје погажене
Стан'те да је соколите!

3.

Дајте нама, ви о славни,
Растуреним' у час ови,
Успоменом дела давни'
Да се веза нам обнови.

4.

Верујући у вас, врли,
На растанку данас ево,
Србин опет наду грли
Сну верује што га снево!

МИСТАК.

Белешке.

(Црквено питање у Србији). Као што смо у прошлом броју, јавили *успостављен* је митрополит српски *Михаило* указом краљевских намесника од 28. маја опет на управу архиепископије београдске и митрополије српске, од које је разрешен био указом од 18. октобра 1881. А указом од истог дана постављен је за епископа епархије *нишке* епископ *Јероним*, који је указом од 1. априла 1883 разрешен био од администрације шабачке епархије. Разрешени су од управе својих епархија и стављени у стање покоја: митрополит *Теодосије*, епископ *жички* *Никанор* и епископ *нишки* *Димитрије*. То је учињено на њихову молбу, коју су поднели министру просвете и која гласи:

„Господине министре! Уважавајући разлоге, које сте нам изволели саопштити, да би у интересу државном било нужно, да своја места уступимо пређашњим Архијерејима, који су се у отаџбину вратили; ценећи даље мир и углед наше свете цркве, којој смо дужни служити са безграничном љубављу и самопрегоревањем, и сматрајући, на послетку, да од нас захтева не само братољубље, него и правичност, да Архијерејима, старијим од нас и по посвећењу, и по искуству, и по заслугама за цркву, уступимо своја места, — потписани добровољно прихватимо Ваш предлог и стављамо наше епископске катедре на расположење Високопреосвештеном Господину Митрополиту Михаилу и његовим друговима. Стављајући Вам, Господине министре, све ово до знања, част нам је молити Вас, да изволите подејствовати, како да се бивша Господа Архијереји што скорије приме уступљених катедара, тако да и ми будемо у исто време, према земаљским законима, указом стављени у стање покоја, са пензијама и издржавањем, које нам припада. Предајући управу цркве, којој смо до сада по благо-

дати Светог Духа и према својим slabим силама служили, искусним рукама и старању њезиних ранијих архијереја, из дубине душе и свега срца призивамо на нашег младога Краља, на отаџбину, владу и све синове наше православне домаће цркве благослов и заштиту нашега Спаситеља и Господа Исуса Христа, Кома нека је слава на све векове. У Београду, 27. маја 1889. Архиепископ београдски и митрополит Србије, Теодосије Мравих, с. р. Епископ нишки, Димитрије, с. р. Епископ жички, Никанор, с. р.“

На предлог митрополита српског Михаила поставио је министар просвете и црквених послова 1. јуна о. г. архимандрита *Ниффора Дучића* за администратора упражњене епархије *жичке*.

Митрополит Михаил и епископ Јероним разаслали су под 1. јуном о. г. православном народу српском и свему свештенству *архиепископску посланицу*, коју ћемо саопштити у броју што долази.

(Свештенички збор у Темишвару.) 23. маја о. г. држали су свештеници темишварског протопопијата приликом исповести збор под председништвом протe темишварског Кузмана *Станића*. На збору је одлучено, да се путем епархијске власти затражи сазив сабора. Осим тога саветовао се збор о многим потребама народним и свештеничким, и претресао је многа питања, која се тичу цркве и школе. Ако сазнамо више што о раду тога збора, радо ћемо саопштити.

(Испит из црквеног појања). *Панчевачки лист „Весник“* јавља ово: „О спасову-дне, пре св. литургије, од 1/2 9—1/2 10 сахата одржан је испит из црквеног појања у ово-општинској згради, у којој су смештене српске основне комуналне школе, а с децом, коју у појању обучава г. В. Константиновић, учитељ и црквени појац. Испиту је председавао г. парох *Лука Поповић*, а присутни беху и: г. *Душан Радловић*,

капелан и вероучитељ, г. *К. Јовановић*, потпредседник цркв. општине, и неки чланови цркв. одбора, а видесмо и многу другу господу и пријатеље црквене песме. Испит нас је потпуно задовољио; учитељ појања није жалио труда само да што више успеха постигне. Нема сумње, да би се још више могло учинити, кад би било више воље у ученика, а та воља лако би се у деци изазвала, да је у свакога од нас више љубави и више мара према црквеној песми, те да сви, који с децом у додир долазимо, побуђујемо у деци љубав према својој цркви и црквеној песми, да их постичемо, да се у тој љубави натичу и да им увек милимо похађање оних часова, када се црквено појање предаје. Само тим начином постигао би се још већи успех; учитељ појања имао би још веће воље и много би више постигао у свом предмету и на своје и на задовољство црквене општине. На завршетку испита поздравио је децу врло лепом речи г. парох *Л. Поповић*, говорећи им к срцу, како ваља да љубе своју цркву и како да им омили лепа песма православна и у цркви и на дому. Препоручивао им је, да се труде, да не малакшу, да редовно на појање долазе, да им се мили оно место у цркви, на ком славе Бога а на ком му се моле за здравље и своје душевно спасење. Само од побожне, добре и вредне омладине, која љуби своју веру и своје име, може се општина наша надати добру и помишљати на лепше и сјајније дане. За тим је г. парох *Л. Поповић*, по препоруци г. учитеља појања, поделио оној деци, која су најредовније похађала св. цркву и у њој се појањем одликовала, красне књиге, које је у

ту целу поклатио (као што већ више година чини) г. *Каменко Јовановић*, потпредседник наше црквене општине.“

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Свети *Адријан* и *Наталија*. Црквено-историјска новела. Написао *Димитрије Н. Алексић*, намесник у *Лесковцу*, штампарија *Димитрија Адамовића* 1888. — II. Издање „Црквеног Гласника“. — Стр. 72. — Стаје 1 динар. Ову красну новелу, коју је написао прота *лесковачки* и уредник „Црквеног Гласника“ г. *Д. Н. Алексић*, препоручујемо нашем читалачком свету.

После пет стотина година. Расматрања о *косовској битци* и пропасти царства српског. Написао *Јаша Томић*. (Ово је III. свеска „Народног пријатеља“.) Цена је појединој књижици 30 новчића. У Новом Саду, Српска штампарија дра *Св. Милетића* 1889. Стр. 51.

Српске народне песме о боју *косовском*, састављене хронолошким редом. Прилог трећој свесци „Народног пријатеља“. У Новом Саду, српска штампарија дра *Св. Милетића*. Стр. 32. — Обе ове књиге изишле су већ и у другом издању.

Мирко и *Гојко*. Приповетка за децу. Написао *Хр. Шмит*. Превео *Ј. М.* У Новом Саду, издање српске књижаре и штампарије *Браће М. Поповића*, 1889. — Стр. 204. Цена 75 новч.

Споменах. *Дарак доброј деци*, за забаву и поуку. Издање књижаре *Миливоја Каракашевића* у *Сомбору* 1889. Стр. 16. Цена 5 новч. или 10 пара дин.

„Глас Истине“ излази 15-ог и последњег дана сваког месеца на читавом табаку велике 8-не. — Рукописи шиљу се г. *Сави Петровићу* уреднику, а претплата штампарији *А. Пајевића* у *Нови Сад*.

Цена је листу: За *Аустро-Угарску*: на целу годину 2 ф., на пола год. 1 ф. За *Србију*: на целу годину 5 дин.; на по год. 2½ дин. Из *Србије* предплату прима књижара *В. Валожића* у *Београду*.

Још се могу добити сви бројеви „Гласа Истине“ од почетка до данас.

ВЛАСНИШТВО. ИЗДАЊЕ И ШТАМПА *А. ПАЈЕВИЋА*. У *НОВОМ САДУ*.